

Det utilfredsstillende i den traditionelle – man fristes til at sige krønikeprægede – historieskrivning kommer måske klarest til udtryk i afsnittet om uafhængighedsperioden. Her savner man en klar påvisning af hvilke ændringer, de såkaldte revolutioner medførte og i tilknytning hertil et forsøg på at påpege, i hvilket omfang disse ændringer kan siges at have været af fundamental karakter.

Foruden de ovenfor omtalte mangler savner man endelig en gennemgående, bærende helhedsopfattelse; ikke nødvendigvis et historiesyn, men måske et arbejdsprincip i forlængelse af en klarere disposition. Herved ville man have kunnet undgå det flimrende indtryk, hændelsesforløbene efterlader, og man ville have sat læseren i stand til langt bedre at få begreb om forløbenes historiske essens. Man fristes til at fremsætte en måske uberegtiget formodning om, at denne bog er fremkommet som et – hos forfatterne ikke særligt velkomment, og hos forlaget ikke altfor velovervejede – bestillingsarbejde. En faghistoriker kan på grund af manglerne næppe finde stor anvendelse for den.³

Bent Essinger

J. L. Wallach: Kriegstheorien. Ihre Entwicklung im 19. und 20. Jahrhundert. Bernard & Graefe Verlag für Wehrwesen, Frankfurt am Main, 1972.

Jehuda Wallach fortæller i indledningen, at han i en årrække har undervist på universitetet i Tel Aviv i krigsteoriens udvikling, og at såvel lærer som studerende havde lidt hårdt under manglen på en tilstrækkelig omfattende og tidssvarende lærebog. Undertegnede har i et enkelt semester undervist i samme fag og kan kun med beklagelse konstatere, at situationen kun er blevet lidet ændret ved fremkomsten af denne bog.

Nuvel, bogen er ført up-to-date, både til Maos folkerejsningsteorier og de (næst-)nyeste teorier for krigsførelse med kernevåben. Man bliver præsenteret for en række militærteoretikere, fra Clausewitz og fremefter, traditionelle som utraditionelle, i form af korte oversigter, der meget vel kan danne udgangspunkt for undervisning, videre diskussion og selvstudium. Men bogen hæver sig ikke over stedet: kommenterede og annoterede forelæsninger. Den er temmelig håndfast inddelt i »Cyklus« (et udtryk jeg ikke kan anerkende i denne forbindelse, al den stund at cyklus antyder et lukket kredsløb, en »biden-sig-selv-i-halen«, som ikke er gyldig for emnet og heller ikke på nogen måde fremgår af teksten. Det forekommer også aparte, at de praktiske repræsentanter for den »britiske cyklus« er de Gaulle og Guderian; det simple ord »skole« havde været bedre, men måske ikke i overensstemmelse med forfatterens opfattelse af udviklingen). Vi får: den tyske cyklus før 1. verdenskrig – den franske ditto – den tyske mellemkrigs – den britiske ditto – den marxistiske cyklus, samt to afsnit om søkrig og kernevåben. Teksten har mange noter og henvisninger; hvert afsnit har en fyldig bibliografi; der findes både person- og sagregister. Således set er bogen et fortræffeligt værktøj.

Forfatteren angives på titelbladet at være oberst; og det fremgår tydeligt, at han er uddannet i Lidell Hart's skole med de dertil hørende Clausewitz-forudsætninger; en naturlig baggrund for en højtstående israelsk officer. Men det præger så sandelig både hans behandling af Clausewitz, Lidell Hart og af dem, der ikke måtte tilhøre denne skole. Der er virkelig klarsyn, élan og fin pædagogik i afsnittene om Clausewitz, Moltke, Fuller og Lidell Hart; de er gudbevares subjektive, men stadig i artikelformen inspirerende og lærerig læsning. Men i andre afsnit kommer Wallachs subjektive indstilling i strid med

³ Letteste indgang til engelsksproget litteratur: se f. eks. Griffin, C. C.: *L. A. A Guide to the Historical Literature*. Washington 1971, eller den løbende bibliografi i *Handbook of L. A. Studies*. Gainesville 1936 ff.

den skiften-sol-og-vind-lige han føler sig forpligtet til, herved bliver kvaliteten i bogen som helhed svingende, og flere afsnit er direkte kedelige. Forfatteren føler sig forpligtet af krigsbegivenhederne til at behandle nogle af de mænd, der har haft overkommandoen; i den anledning skal læseren plages med, ganske vist kun, 27 sider om Du Picq og Foch. Den ene karakteriseres som en »pseudovidenskabelig teoretiker«, den anden som »mystiker og praktiker«; jeg har endnu ikke fattet, hvad de to herrer har at gøre i et seriøst værk om krigs-teori. Det samme gælder for afsnittet om Ludendorff og hans »totale krig«. Derimod er det helt i tråd med bogens opfattelse af emnet, at v. Seeckt får så stor plads og betegnes som »Der Visionär des Eliteheeres«.

For folk med interesse for nutidig krigsteori er det store afsnit om den marxistiske cyklus af særlig vigtighed; det er både for Engels, Lenin og Mao særdeles fyldigt og givtigt; man mærker tydeligt, at forfatteren er dybt inde i emnet. Han har i 1968 udgivet et betydeligt værk »Die Kriegslehre von Friedrich Engels«. Men når han argumenterer for, hvorfor han ikke nævner Guderian og de Gaulle, når han har gennemgået Lidell Hart, eller Julian Corbett, når vi har Mahan: »Influence of Sea Power«, så undrer man sig over, at Giap og Che Guevara får hver sit afsnit; et par referencer i bibliografien ville have været nok for disse Mao-elever.

De enkelte afsnit er overfyldt med citater af den pågældende teoretiker, men man sidder tilbage med en skummel anelse om, at citaterne er udvalgt ikke blot for at belyse teorien, men ligeså meget for at bestyrke forfatterens opfattelse af vedkommende. Den kritiske og efterhånden noget irriterede læser vil måske føle sig kaldet til at læse, hvad f. eks. Lidell Hart eller Engels selv har skrevet, men det er dog en akavet form for inspiration. Det er i det hele taget tvivlsomt, om det er ønskeligt med denne form, hvor personer og deres teorier præsenteres stykkevis i subjektiv afkortning. Man må håbe, at artiklerne kan virke som inspirerende introduktion, men de gode afsnit er immervæk så fyldestgørende, at der åbnes en alvorlig fare for, at læseren føler sig tilstrækkelig orienteret og lader det blive ved disse overkommelige artikler. Den »Entwicklung«, der er angivet i titlen, må læseren selv gætte sig til.

Niels M. Saxtorph

Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte Band 100. Herausgegeben von Olaf Klose. Karl Wachholtz Verlag, Neumünster, 1975. 360 s. Heftet 24 DM, indbundet 30 DM.

I 1975 kunne Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte udsende bind nr. 100 af »Zeitschrift«, og en lykønskning i den anledning forekommer naturlig på dette sted. Selskabets virksomhed går tilbage til 1833, men skulle nogen finde, at 100 bind på 142 år ikke er så imponerende, må man som påpeget af jubilæumsbindets udgiver henvise til, at tidsskriftet har tre forgængere. Det startede med »Archiv für Staats- und Kirchengeschichte« (1833-43), der hovedsageligt beskæftigede sig med middelalderhistorie. Da medlemmernes interesse herfor åbenbart var behersket at dømme efter det faldende abonnenttal, reorganiseredes tidsskriftet, der nu fik navnet »Nordalbingische Studien« (1844-54), og emner fra den nyere tids historie inddrog. Det afløstes igen af »Jahrbücher für die Landeskunde der Herzogthümer Schleswig-Holstein und Lauenburg« (1858-69), hvis mål var at bringe historiske afhandlinger med direkte tilknytning til nutidens interesser og forhold. Det derpå følgende – nu jubilerende – »Zeitschrift« har gennem årene set det som sin opgave at fremme et alsidigt kendskab til Slesvigs og Holstens (»Schleswig-Holsteins«!) historie og topografi. Gennem de 100 bind er en vis forandring i stofvalget mærkbar, hvilket hænger sammen med nye, specialiserede tidsskrifters op-